

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 19.10.2023. Nr. 19/6-3

Atzinums par 2023. gada 5. oktobra iesniegumu Nr. 40/6-1 par neprecizitāti raidījumā “V.I.P.” un šīs informācijas atsaukšanu.

2023. gada 5. oktobrī Latvijas sabiedrisko mediju ombuds Anda Rožukalne (turpmāk tekstā arī – ombuds) saņēma [...] iesniegumu (turpmāk tekstā – Iesniedzējs vai Iesniegums) par VSAI “Latvijas Televīzija” (turpmāk tekstā – LTV) programmā “LTV1” 2023. gada 18. septembrī pārraidītajā raidījumā “V.I.P.” (<https://ltv.lsm.lv/lv/raksts/18.09.2023-vip-studenti-finals.id305194>) iekļautu informāciju, kas pēc Iesniedzēja domām ir nekorekta un būtu jālabo, bet, ko raidījuma veidotāji atsakās darīt.

Lai sagatavotu atzinumu, ombuds no 2023. gada 5. oktobra līdz 17. oktobrim izvērtēja Iesniegumā minēto raidījumu un uzdeva jautājumus LTV galvenajai redaktorei un raidījuma veidotājiem.

Izvērtējot Iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

konstatē:

[1] 2023. gada 5. oktobrī saņemtajā [...] Iesniegumā pievērsta uzmanība 2023. gada 18. septembra “LTV1” raidījumā “V.I.P.” iekļautam spēles jautājumam, kurā, pēc Iesniedzēja domām, ir kļūda. Proti, spēlē tika uzdots jautājums: “Nosauciet basketbolistu Daira un Dāvja Bertānu dzimto pilsētu”? Kā pareizā atbilde uz šo jautājumu tika izdota “Valmiera”. Iesniedzējs uzskata, ka tā ir kļūda un pareizajai

atbildei būtu bijis jābūt Rūjienai. Iesniedzējs par to rakstījis LTV1 un lūdzis atsaukt šo informāciju. Viņam ir bijusi sarakste ar raidījuma “V.I.P.” redaktori Sandru Freibergu, kura minējusi, ka brāļi Bertāni ir dzimuši Valmierā, ka pasaules mediji viņus pozicionē kā nākušus no Valmieras, un ka pat nesenajā Latvijas basketbola izlases sagaidīšanas pasākumā pie Brīvības pieminekļa brāļi nav iebilduši, ka nosaukti par valmieriešiem. [..] tam nepiekrīt, jo uzskata, ka “jautājumā netika prasīts par dzimšanas vietu”, arī pasaules medijos netiek pozicionēts, ka brāļi nāk no Valmieras. “Tur lielākoties min valsti Latviju,” raksta Iesniedzējs un paskaidro sava protesta iemeslus (šeit un citviet citātos saglabāts Iesniedzēja rakstības stils – *aut. piez.*): “(..) dzimtā pilsēta ,ko sapratu arī no jautājuma , ir vieta , kur sportisti ir uzsākuši savas sporta gaitas un dzīvojuši. Arī presē viņi uzsver ka ir Rūjienieši.” Saziņā ar “V.I.P.” redakciju [..] esot norādījis arī uz to, ka “lielākā daļa mazpilsētu iedzīvotāji ir dzimuši vietās kur ir dzemdību nodaļas, daudzviet mazpilsētās tādu iespēju nav, un tamdēļ jau viņu dzimtā pilsēta nav vieta kur dzimuši”. Tāpat Iesniedzējs min faktu, ka brāļi Bertāni nekad nav mācījušies Valmierā: “Dairis kopš dzimšanas ir mācījies un dzīvojis Rūjienā un pabeidzis šeit 9 klasi, pēc tam uzreiz pārcēlās uz Rīgu. Jā viņi ir braukuši uz treniņiem Valmierā , daudzi mazpilsētas iedzīvotāji brauc strādāt uz Valmieru utt, bet tapēc jau viņu dzimtā pilsēta netiek uzskatīta Valmiera.”

Iesniedzējs uzsver, ka “spēle tomēr ir par naudas balvu”, tāpēc būtu īpaši svarīgi, lai neizskan nepatiesa informācija. Tā kā sarakstē ar raidījuma redaktori “sajutu nepiekāpību un kļūdas neatzīšanu” un augstākminētā informācija nav atsaukta, [..] nolēmis vērsties ar oficiālu sūdzību pie ombuda.

[2] Ombuds 2023. gada 6. oktobrī nosūtīja LTV vēstuli Nr. 39/6-2 un lūdza sniegt atbildes uz uzdotajiem jautājumiem. 2023. gada 16. oktobrī ir saņemta LTV vēstule Nr. 194/1-6.2, kurā sniegtas LTV atbildes uz ombuda uzdotajiem jautājumiem.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

secina:

[3] Ombuds ir saņēmis [..] Iesniegumu, kurā pievērsta uzmanība LTV raidījumā “V.I.P.” uzdotam spēles jautājumam par brāļu Bertānu dzimto pilsētu un to, kā traktēts vārdu savienojums “dzimtā pilsēta”, kas spēlē novedis, iespējams, pie nepareizas pareizās atbildes uzrādīšanas.

[4] Iepazīstoties un izvērtējot Iesniegumā minēto raidījumu, secināms, ka spēles

ieraksta 18:05 minūtē vienai no komandām tiešām tiek uzdots jautājums: “Nosauciet basketbolistu Daira un Dāvja Bertānu dzimto pilsētu”? Pēc nepareizi izteikta minējuma, 19:43 minūtē kā pareizā atbilde tiek parādīta Valmiera.

[5] LTV savā atbildes vēstulē sniedz raidījuma “V.I.P.” radošās komandas skaidrojumu, kurā minēts, ka, veidojot jautājumu un atbilžu variantus, “jautājuma sastādītājs lika uzsvaru uz dzimšanas vietu, bet skatītājs uz pirmajiem pavadītajiem gadiem Rūjienā”.

Raidījuma redaktore Sandra Freiberga skaidro, ka “par dzimto pilsētu parasti tiek uzskatīta dzimšanas vieta, taču, ja šim terminam pievieno emocionālu nokrāsu, tad tie varētu būt pirmie dzīves gadi. Tomēr šajā gadījumā, pēc S. Freibergas domām, tas nav būtiski, jo “publiskajā vidē biežāk kā dzimtā vieta tiek minēta Valmiera, kur Bertāni dzīvoja vēl būdami mazi puikas, tomēr emocionāli viņi pēdējā laikā (burtiski pēc pasaules čempionāta) ir uzsvēruši, ka tā ir Rūjiena. Tātad jautājums ir dažādi traktēts. Arī sagaidīšanas pasākumā pie brīvības pieminekļa viņi tika saukti par valmieriešiem, un paši būdami pie mikroфона, šo neatspēkoja.”

Reaģējot uz to, ka Iesniedzēju šis gadījums satrauc, jo spēlē “V.I.P.” dalībnieki sacenšas par naudas balvu, kur jābūt godīgai konkurencei un augstākajai precizitātei, S. Freiberga norāda: “Jā, tā bija finālspēle, bet komanda kā Bertānu dzimto pilsētu minēja Siguldu. Būtu citādi, ja viņi būtu teikuši – Rūjiena. Vēl starpība no uzvarētājiem bija 500 punktu, līdz ar to šis jautājums nekādi neietekmēja rezultātu.” “Ja mums ir strīdīgas situācijas, mēs ieraksta laikā mainām jautājumu, bet, ja kļūda bijusi ēterā, tad aicinām komandu spēlēt atkārtoti. Šis noteikti nav tas gadījums,” S. Freiberga skaidro, kā rīkojas situācijās, ja spēlē tiešām bijusi kļūda un tā būtu varējusi ietekmēt spēles rezultātu.

Vienlaikus, LTV informē, ka ņemot vērā šo situāciju, ir nolemts izstrādāt raidījuma nolikumu, kur papildus tam, ka katra raidījuma sākumā tiek izstāstīti spēles noteikumi, tie tiktu fiksēti rakstiski, būs apstiprināti valdē un publiski pieejami. “Tikko Dāvis Bertāns ir draftēts NBA, un tur parādījās uzraksts par saikni ar Rūjienu, komanda ir apsvērusi sākotnējo traktējumu un atzīst, ka varbūt tiešām jādefinē Rūjiena kā brāļu dzimtā pilsēta, jo tur pagājuši brāļu bērnības gadi. Raidījuma komanda akceptēja Bērnus, jauniesu un izklaides redakcijas redaktora ieteikumu atvainoties Bertānu ģimenei, ka nav pareizi interpretējuši viņu dzimto vietu. Šāda atvainošana jau pagājušajā nedēļas nogalē iefilmēta un plānota ēterā 23. oktobra “V.I.P.”, teikts LTV atbildes vēstulē.

vērš uzmanību:

[6] Sabiedrisko mediju ombuds atzinumus sniedz normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un LTV Rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu, ombuds nevērtē Iesniedzēja uzskatus vai iesniegumā pausto viedokli. Ombuda pienākums ir respektēt sabiedrisko mediju redakcionālo neatkarību un vērtēt to darbības un satura atbilstību pašregulācijas aktiem.

Ņemot vērā augstāk minēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds

Anda Rožukalne

atzīst:

[7] Raidījuma "V.I.P." skatītāja jautājums pievērš uzmanību sabiedrisko mediju redakcionālo vadlīniju principam "precizitāte" (Redakcionālo vadlīniju 1.4. punkts) un rosina diskusiju par tā nozīmi raidījumā. Iesniegums ir pamatots, jo sākotnēji, vēršoties pie raidījuma veidotājiem, nav izdevies pēc būtības noskaidrot, kāpēc publiskas erudīcijas spēles saturā, kurā būtu sagaidāma visaugstākā precizitāte gan jautājumos, gan atbildēs, nav izdevies izvairīties no pārprotama jautājuma. Šajā gadījumā viena fakta interpretācija (sportistu dzimšanas vieta, kas fiksēta dokumentos, un vērtējums "dzimtā pilsēta", kas saistīts ar konkrētā ģeogrāfiskā vietā pavadīto laiku un pašuztveri) radījusi konfliktējošas versijas par to, kādai vajadzētu būt pareizajai atbildei uz spēlē "V.I.P." izskanējušu jautājumu. Katrai no versijām pastāv faktos un publiski pieejamā informācijā balstīts pamatojums. Lai gan, skaidrojot atbildes uz Iesniedzēja jautājumiem, konstatēta spēlē uzdotā jautājuma atšķirīga interpretācija, tā konkrētajā raidījumā nav atstājusi ietekmi uz erudīcijas spēles gaitu un rezultātu. Ņemot vērā "V.I.P." veidotāju lēmumus gan izdarīt izmaiņas erudīcijas spēles menedžmenta procedūrās, gan atvainoties par iespējamo pārpratumu, informējot skatītājus par neatbilstošu sportistu Bertānu dzimtās vietas interpretāciju, atzīstu, ka nav konstatējams profesionālās ētikas pārkāpums. Raidījuma producentu rīcība pēc Iesnieguma izskatīšanas atbilst Redakcionālo vadlīniju 2.10. punktā minētajam, ka "Sabiedriskie mediji nevairās atzīt, ja saturā ir bijušas kļūdas".

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(*paraksts*)*

Anda Rožukalne

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU